

INTERNATIONAL TRADE UNION NEWS

Fortnightly publication of the International Confederation
of Free Trade Unions (ICFTU)

MV
Jel-pol.
20.1.83
K. K. K.

10 January 1983

The ICFTU has 134 affiliates in 94 countries and territories on five continents, with a total membership of some 85 million. The aims of the ICFTU are summarised in its motto: **BREAD, PEACE AND FREEDOM.**

International Trade Union News is a news service mainly for the use of the trade union and general press. It is published fortnightly in the ICFTU's four official languages: English, French, German and Spanish. **REPRODUCTION IS WELCOMED.**

ICFTU publications:
International Trade Union News (ITN), Free Labour World and the Economic and Social Bulletin are published by the ICFTU Press and Publications Department.
Head of Department:
Roby Meis.

Annual subscription rates, post free:
International Trade Union News... BFR 450
Free Labour World... BFR 300
Economic and Social Bulletin... BFR 250.
A list of ICFTU brochures and bulletins on special topics is available on request.

The headquarters and editorial office of the ICFTU is
Rue Montagne aux Herbes Potagères, 37-41
1000 Brussels, Belgium
Telephone:
Brussels (02) 217.80.85
Telegrams:
Interconfed Brussels
Telex: 26785 ICFTU bru.

Editeur responsable:
John VANDERVEKEN,
Secrétaire général
de la CISL.

ITN/1

ICFTU Mission to Turkey

Developments in Turkey were assessed on the spot by a high level ICFTU mission that visited the country on 14-19 December. Led by General Secretary John Vanderveken, the mission was sent by the ICFTU Executive Board to determine what changes have taken place in the situation since the ICFTU suspended the affiliation of the Turkish trade union federation, Türk-İş. The ICFTU Executive Board had welcomed the decision of Türk-İş to give leave of absence to its General Secretary, who is also a member of the government. The ICFTU Executive Board commended the determined campaign of Türk-İş in defence of trade union rights and against the restrictions on labour and civil rights contained in the previous draft of Turkey's new constitution.

Nevertheless, as the Board pointed out, "a number of grave curbs on trade union rights remain in the constitution, creating an environment strictly limiting the operation of independent trade unions". At the same time, the Executive Board renewed its call for an end to the "farfical trial" against the Turkish trade union federation, DISK, and its leaders. While in Turkey, the mission was able to attend a session of this trial. The mission's report will be discussed by the next meeting of the Executive Board this May.

Gross misrepresentation

The ICFTU General Secretary's views on the DISK trial have been grossly misrepresented by the Turkish Government news sheet NewSpot, which is distributed to diplomats and other foreign representatives in Ankara. In its English-language edition, NewSpot quotes Vanderveken as saying that the trial "is being conducted in an entirely just manner". He never made any such statement. On the contrary, he told journalists that the mission could not find a shred of evidence that the accused had committed any act of violence. Rather, it might be thought that they were on trial for their opinions. The ICFTU would, Vanderveken stressed, continued to provide assistance to the victims of such trials. In fact, when he met the Turkish Prime Minister, Vanderveken made representations for the release of all those now on trial for their opinions.

13TH WORLD CONGRESS OF THE ICFTU

THE EXECUTIVE BOARD AT ITS 81ST MEETING IN NOVEMBER ADOPTED THE FOLLOWING THREE THEMES FOR THE AGENDA OF THE 13TH WORLD CONGRESS OF THE ICFTU WHICH WILL TAKE PLACE IN OSLO ON 23-30 JUNE 1983:

- FULL EMPLOYMENT AND AN END TO POVERTY;
- TRADE UNION RIGHTS;
- PEACE, SECURITY AND DISARMAMENT.

A MEETING OF THE PREPARATORY WORKING GROUP FOR THE 13TH WORLD CONGRESS OF THE ICFTU WILL BE HELD IN BRUSSELS ON 1-2 FEBRUARY 1983 TO FINALISE THE DOCUMENTS ON THE CONGRESS THEMES.

RAPPORT FRÅN RESA MED FFI-DELEGATION TILL TURKIET December 1982

Här följer en mycket subjektiv rapport i form av minnesanteckningar från FFI-delegationens resa till Turkiet 12-17 december 1982. Delegationen ska avge en gemensam rapport som för närvarande är under utarbetande på FFI-kansliet.

Bakgrund

Türk-Is, en av de två stora fackliga huvudorganisationerna och medlemsorganisation i FFI sedan 1960, suspenderades från FFI sommaren 1981. Skälet var att generalsekreteraren Sadik Side också innehade posten som socialminister i den militärregering som tog makten 12 september 1980. Denna odemokratiskt tillsatta regering har starkt begränsat möjligheterna till facklig aktivitet och förbjudit andra fackliga organisationer än Türk-Is. Beslutet om suspension byggde endast på generalsekreterarens dubbelroll. Vidare var styrelsebeslutet så utformat att man gav Türk-Is en och en halv månads respit innan beslutet trädde ikraft. Inget gjordes från Türk-Is' sida för att ändra förhållandet, och suspensionen trädde ikraft 15 augusti 1981. Som underlag för FFIs styrelsebeslut i Köpenhamn 1-2 juli 1981 fanns en rapport utarbetad av en FFI-delegation som besökt Turkiet. I denna delegation ingick Ulf Asp, LO.

Då Side den 19 november 1982 begärt tjänstledigt från uppdraget som generalsekreterare i Türk-Is under tiden han innehar ministerposten, behandlades frågan på FFIs styrelsemöte 23-26 november 1982. Detta efter en begäran från Türk-Is att suspensionen skulle hävas. En delegation från Türk-Is hade besökt FFI-kansliet ca en månad tidigare.

Efter en lång diskussion både i finanskommittén (motsvarande AU) och i styrelsen, där det fanns många både för och emot hävande av Türk-Is' suspension, blev beslutet att en delegation skulle studera frågan i Turkiet och avlägga rapport därom, varefter frågan åter skulle behandlas vid styrelsemötet i maj 1983.

Deltagare i delegationen:

John Vanderveken
Peter de Jonge
Tom Etty
Emilio Gabaglio
V S Mathur
Hajime Inone
Leon Schacter
Hans Fogelström

FFI-kansliet

"

FNV, Holland
CISL, Italien
ARO
DOMEI, Japan
AFL-CIO, USA
LO Sverige

John Löfblad
Fred van Leeuwen

IBTU (Byggnadsinternationalen)
IFFTU (Lärarinternationalen)

Dessutom som observatörer:

Björn Pettersson
Kari Tapiola

EFS
TUAC

Allmänt kan sägas att delegationens besök blev mycket uppmärksammat i turkiska massmedia. Rubriker av typen "FFI-delegation anländer till Turkiet, FFI-delegation öppnar samtal med Türk-Is' ledning" m m fanns på dagstidningarnas förstasidor varje dag. Artiklarna under rubrikerna var ofta meningslösa. Enligt uppgifter jag fick av europeiska diplomater, uppmärksammade den enda TV-kanalen besöket på framträdande plats i varje nyhetssändning. Man hade som besökare den starka känslan av att informationen om FFI-delegationens besök utformades så att läsare/TV-tittare skulle få intrycket att förhållandena håller på att normaliseras.

Ankara och Istanbul besöktes. I gatulivet var det militära inslaget stort. Soldater - ordentligt beväpnade - nästan överallt. På gator, i gathörn, utanför vissa byggnader etc. Militära fordon rör sig hela tiden bland den mera normala trafiken. Flera av dem transporterar vaktavlösningar.

Man slås också av att folk man träffar verkar rädda, försiktiga. Det är först när man blir ensam med dem, eller i en mindre grupp av likatänkande, som de verkligen ger någon information. Detta innebär också att användandet av tolk i vissa fall medför problem. Den man intervjuar litar kanske inte riktigt på tolken etc. Sådant säger vederbörande inte självmant. Det är först efter egen misstanke som man frågar i enrum och då får besked.

Türk-Is hade gjort programmet för besöket efter önskemål från bl a FFI-kansliet. Vi hade dock stora möjligheter att ändra programmet. Större delen av dagarna gick ändå åt till den "officiella" delen av besöket.

Jag själv, Tom Etty, Björn Pettersson och Emilio Gabaglio träffade dock många turkiska fackföreningsmän och politiker utanför programmet. Endast vid ett tillfälle var vi alla fyra i grupp vid ett sådant samtal. Oftast var det en eller två av oss som hade en "träff". Eftersom vi hela tiden informerade varandra, gav besöket på det sättet betydligt mer än vad det officiella programmet ensamt skulle ha gjort.

Möte med Türk-Is' styrelse

Som första punkt på programmet stod möte med Türk-Is' styrelse samt ordförandena i Ankara-baserade medlemsförbund. Alla dessa var medlemmar i "överstyrelsen" (Management Committee). Efter det att TV-kameror och pressfotografer fått lång tid på sig och fått lyssna till ordförande Sevkett Yılmaz välkomsttal blev vi ensamma med Türk-Is.

De gjorde en omfattande och väl förberedd genomgång av vad som hänt efter 12 september 1980 (dvs tidpunkten för militärens maktövertagande).

Vad de informerade om kan sammanfattas enligt följande:

- Reallönen har sjunkit kraftigt efter 12 september 1980. Uppgift: 44 %.
- Under tiden 12 september 1980 - 28 maj 1982 tycks de inte ha gjort något för att protestera mot regeringens inskränkande av fackliga rättigheter.

- Styrelsens sammansättning ändrades vid Türk-Is' 12e kongress 24-28 maj 1982. Ibrahim Denizcier (från Livsmedelsarbetarna) avgick från posten som Türk-Is' ordförande. Till ny ordförande valdes Sevkett Yilmaz (från Textilarbetarna). Tre valomgångar behövdes för att välja generalsekreterare. Resultatet blev att Side omvaldes.
- När första utkastet till konstitution diskuterades, krävde Türk-Is vissa förändringar. Konstitutionen ändrades också på dessa punkter. Enligt turkisk press (och även USA-press) kämpade Türk-Is hårt för att få dessa förändringar i konstitutionen genomförda.
- Själv upplever jag förändringarna som marginella.
- På våra frågor om Yilmaz verkligen uppmanat Türk-Is' medlemmar att rösta "ja" till konstitutionen, fick vi ordagrant återgivet vad han sagt, nämligen: "Den viktigaste aspekten på den nya konstitutionen är att den öppnar vägen till normal parlamentarisk demokrati, där förhandsbestämda domslut ska undvikas, där hänsyn till arbetarnas krav kommer att tas, särskilt i avvaktan på lagstiftning angående arbetarnas frihet och rättigheter, och att arbetarna ska avge sin röst." (Översatt från turkiska till engelska.) Yilmaz står för detta uttalande och kommenterar det med att konstitutionen är en väg från militärstyre till parlamentarism, men att vägen är lång.
- Redan i januari 1983 ska regeringen börja att omarbete arbetsmarknadslagstiftningen. (Detta har bekräftats vid våra möten med ministrar.) Inför detta säger sig Türk-Is behöva internationellt stöd. Ett fullt medlemskap i FFI är alltså mycket nödvändigt, menar de.
- På våra frågor om vad Türk-Is sagt om DISK-rättegången får vi till svar att eftersom de (DISK) inte åtalas för facklig verksamhet (åtalet lyder på samhällsomstörtande verksamhet), kan inte Türk-Is uttala sig i frågan. Delegationsledaren J Vanderveken markerade då bestämt att FFI är av den uppfattningen att de döms för facklig verksamhet. Följande frågor om DISK lyckas Yilmaz slingra sig ur.

Tyvärn gör två av delegationsmedlemmarna redan denna första dag en markering med att säga "Türk-Is har gjort ett gott jobb."

Vid den första dagens avslutning höll Yilmaz ett tal där han betonade att det är viktigt att Turkiet kommer tillbaka till demokratin. När den stunden kommer, är det viktigt att Türk-Is är starkt.

När ett parlament ska väljas, är det viktigt att de som är i Turkiet väljs och styr landet, inte de som är utanför Turkiet. Yilmaz menade vidare att 2-3 svåra år ligger framför dem. Det har varit en hård kamp för turkiska arbetare. Men, menade Yilmaz, "före 12 september svävade våra liv i fara". Yilmaz erkände i detta tal att det är en regeringskontroll av fackliga organisationer. Detta tycker de inte om. "Men om vi är starka, om vi har fackligt internationellt stöd bakom oss, gör det inget om de kontrollerar oss."

Kommentar:

Türk-Is är mycket angeläget att komma in i en facklig internationell gemenskap. Jag är ganska övertygad om att också regeringen ser positivt på en sådan utveckling. Isoleringen är besvärlig och regeringen är intresserad av att landet blir accepterat på olika nivåer. Detta behöver i och för sig inte innebära att Türk-Is går regeringens ärende. Bara att de sammanfaller.

Vad gäller inställningen till DISK fick jag senare under resan klart för mig att inom Türk-Is finns alla politiska färger representerade. Från progressiva socialdemokrater (deras egna ord) till fascister (mina ord). För närvarande är 13 förbund av totalt 35 socialdemokratiskt dominerade. De mest framträdande av dessa är Yol-Is (byggnads- och vägarbetare), Petrol-Is (oljearbetare) och Kristal-Is (kristallarbetare). Ute på högerkanten finns bl a metallarbetareförbundet och gruvarbetarnas förbund. Enligt flera uppgifter (som jag ej kunnat kontrollera) har flera fackliga företrädare, bl a i metallarbetareförbundet och också en i Türk-Is' nuvarande styrelse, varit aktiva i MHP (Nationella Rörelsens Parti), ett parti som jag själv vågar mig på att kalla fascistiskt. All politisk verksamhet är för närvarande förbjuden, så när jag här och i fortsättningen talar om politisk hemvist, är det f d.

Jag har förstått att inställningen inom Türk-Is till DISK-rättegången, och till DISK som organisation, av skäl som nu nämnts, är mycket varierande. Enligt uppgift från dem själva har exempelvis Petrol-Is och Yol-Is öppet visat sitt stöd för de DISK-åtalade. Kristal-Is hade ett mycket nära samarbete med motsvarande organisation inom DISK, och en diskussion om sammanslagning var nära förestående vid tidpunkten för militärkuppen. (Se sidan 11).

Jag träffade representanter för Sjöfolk-, Musiker- samt några fler ur Türk-Is' regionala råd i Istanbul som inte på några villkor ville acceptera DISK. "Människor som första maj demonstrerar under röda fanor är landsförrädare och terrorister, vad de gör har inget med facklig verksamhet att göra." Mitt påpekande att fackföreningsrörelsen i mitt land, och naturligtvis jag själv, alltid demonstrerat under röda fanor 1 maj förbättrade inte på något sätt stämningen vid det bord där jag och dessa turkiska fackföreningsrepresentanter satt.

Jag mötte många - både fackföreningsfolk och andra - som ansåg att militären skapat ordning och reda i landet efter 12 september 1980.

Yilmaz, Türk-Is' ordförande, uppfattar jag som en genuin arbetare som politiskt står någonstans "mitt i", center. Helt klart är att han vid kongressen var en kandidat som alla politiska grupperingar accepterade. Men i exempelvis skandinavisk fackföreningsrörelse skulle han dock vara otänkbar.

Besök på gruvarbetareförbundet

Förbundet ställde upp med sin styrelse.

Eftersom delegationen fått uppgifter om att förbunden undanhållits information om att det var generalsekreteraren Sides dubbla funktion som var den direkta orsaken till suspensionen, frågade vi om detta.

Svaret blev att de inte förstått att det spelat så stor roll. Om de vetat detta, hade Side inte blivit omvald, menade de. "Generalsekretärfrågan går nog att lösa, men om Ni ställer krav på att vi ska kunna medverka till att fängslade fackföreningsmänniskor (underförstått DISK) ska frisläppas, kan vi inte klara det."

Beträffande utvecklingen i Turkiet sa förbundets ordförande att "även den sämsta demokratin är bättre än militärdiktatur".

I Yeni Celtek i norra Turkiet pågår en massrättegång mot 701 gruvarbetare. De var anslutna till en DISK-organisation. Det är ändå naturligt att vi vid detta möte med Türk-Is' gruvarbetareförbund ber dem kommentera rättegången. Vi får endast ett kort svar att ordföranden i denna lokala avdelning av DISK-gruvförbundet också var ordförande i lokala Devrol (en revolutionär organisation). Han gled därefter snabbt över till DISK-rättegången och sa: "En del blir nog dömda som skyldiga men dödsdom kommer nog ej att verkställas. Hälften kommer nog att släppas. Flera av dem är gamla kollegor till mig."

Vidare framkom vid diskussionen att eftersom kollektivförhandlingar är förbjudna, kan man endast i organisationen syssla med arbetarskydd och liknande.

När vi vidare försökte pressa dem i DISK-frågan, ingrep en av FFI-delegationens medlemmar och förklarade för oss andra att Türk-Is inte kunde ställa upp för DISK, eftersom dessa var anklagade för terrorism.

Träff med Yol-Is (byggnads) samt Agac-IS (träarbetare)

På ett mycket öppet och frispråkigt sätt redogjorde dessa förbund för sin syn på konstitutionen. Förbundsrepresentanterna var mycket missnöjda. Förhållandena är, jämfört med ILO-konventionerna, mycket dåliga, menade de. De pekade också på att politiska aktiviteter för fackliga organisationer är förbjudna. "Om vi ska slå vakt om medlemmarnas intressen, är det en politisk aktivitet."

Den nya lagen säger också att till förtroendeman i facklig organisation kan endast den väljas som har minst 10 års arbete i produktion inom det berörda avtals/yrkesområdet. Detta var orimligt menade man.

Yol-Is representanterna pekade också på det orimliga i att offentliganställda ej får bilda facklig organisation.

Några röster från de båda förbunden:

- "Det har pågått en kampanj mot fackliga organisationer. Det började redan innan militären tog makten."
- "Det ska utarbetas en ny arbetsmarknadslagstiftning. Om vi får FFI bakom oss, kan vi vara med och påverka den."
- "Vi behöver få komma in i FFI. Med FFIs hjälp kan läsningen på turkisk arbetsmarknad lättas."
- "Det är en lång väg tillbaka till demokrati."

På en fråga hur dessa förbund agerat i samband med folkomröstningen, gav båda förbunden beskedet att de varit kritiska, ända till dess att opposition förbjöds. Båda förbunden betonade upprepade gånger vikten av att Türk-IS får fullt medlemskap. "En förutsättning för utveckling för fackföreningsrörelsen."

Yol-IS ordförande Musaffer Sarac: "Jag har själv bara tillhört Türk-IS överstyrelse sedan kongressen i maj. Jag har inget emot FFI:s stadgar. Vi (Türk-IS) kan inte förvänta oss att FFI ska anpassa sig till Türk-IS, Türk-IS måste anpassa sig till FFI. Jag inser att Türk-IS inte respekterat FFI:s stadgar. Det är en olycklig tid i Türk-IS historia. Ge oss en chans igen. Vi (Yol-IS) vill inte gå ur Türk-IS. Vi ska arbeta inom organisationen."

Andra röster: "Det har begåtts misstag. Exempelvis diskuterades aldrig det PM som sändes (av generalsekreteraren + ordföranden) till FFI. Låt oss glömma historien och tala om framtiden. Vi behöver FFI."

Båda dessa organisationer har en socialdemokratisk ledning.

Träff med f.d. inrikesministern och DISK-representant

Tidigt en morgon före ordinarie program träffade jag, Björn Pettersson, E. Gabaglio samt Peter de Jonge, f.d. inrikesministern i Ece-vits regering, Hasan F. Günes, vid en frukost på ett hotell cirka 15 minuters gångväg från vårt eget hotell. Med var också några DISK-representanter, bl.a. försvarsadvokaten Ercüment Tahiroğlu. Som tolk använde de en person vi tidigare stött samman med på Türk-IS huvudkontor. Denne person avkrävde oss ett löfte att inte avslöja detta för Türk-IS.

H.F. Günes berättade om sin syn på Turkiet idag. Han menade att det en mycket lång väg till demokratin. På en direkt fråga svarade han att det vore olyckligt om Türk-IS uteslöts ur FFI. Då skulle hela turkiska arbetarrörelsen bli isolerad. I detta instämde också de närvarande DISK-representanterna (!!!).

Samtal med Türk-IS styrelse

FFI-delegationen träffade Türk-IS styrelse (Executive Committee), 6 personer + 2 anställda handläggare som fungerade som tolkar.

Under mötet sa Yilmaz flera gånger att vi inte skulle lyssna på rykten i Turkiet, utan tala med dem som representanter för Türk-IS istället. Jag tolkade det som att de var medvetna om, och irriterade över att vissa personer i FFI-delegationen träffade andra turkar utanför programmet.

Yilmaz deklarerade redan inledningsvis att han inte tänkte svara för tiden före kongressen (maj 1982).

Generalsekreterarfrågan

Side har i turkiska massmedia sagt att beslutet att ge honom tjänstledighet strider om Türk-IS stadgar och att han därför inte accepterar styrelsebeslutet.

På en direkt fråga svarade Yilmaz: "Under kongressen var det så mycket att göra med konstitutionsförslaget att det inte blev tid över till att tala om generalsekreterarfrågans betydelse för FFI. Efter kongressen har Side inte arbetat åt organisationen." (Han menar på Türk-IS kontor). "Efter kongressen har jag själv bett Side att han ska begära tjänstledigt."

Fredagen den 19 november kallade styrelsen in Side och meddelade honom att de beslutat att han måste ta tjänstledigt under tiden han är minister. Styrelsen lovade Side att ingen annan skulle anställas, vilket enligt stadgarna ej heller kan göras utan att en extra kongress inkallas.

Eftersom vi från delegationen ställde en rad frågor, bl a om vad som skulle hända om exempelvis Side återopade sin stadgeenliga rätt att fungera som generalsekreterare under kongressperioden (eftersom han valts av kongressen). Yilmaz gav då sitt hedersord inför FFI-delegationen och Türk-IS styrelse att "... om Side återgår till generalsekreterarfunktionen avgår jag."

Vi påpekade att det ändå var oacceptabelt att generalsekreteraren var tjänstledig under tiden han är minister. Banden mellan regeringen och Türk-IS borde klippas av ordentligt, menade vi.

Svaret blev att endast kongressen kan anställa respektive avsätta en generalsekreterare. Türk-IS skulle inte under nuvarande förhållanden i Turkiet klara en extra kongress. De måste inrikta alla sina krafter på arbetet med den nya arbetsmarknadslagstiftningen. Styrelsen har (19/11) utsett Yilmaz att fungera både som ordförande (president) och generalsekreterare. (Dvs att även fullgöra generalsekreterarens arbetsuppgifter).

Eftersom de så mycket talade om att de behöver internationellt stöd så ställde vi frågan: "Till vad?"

Yilmaz svarade: "Vi vill ha FFI-folk till våra möten och aktiviteter. Vi vill visa folk att FFI står bakom oss. Att vi arbetar hand i hand."

Vi hade nog hoppats på ett rakt svar om de behövde FFI i kampen för fackliga rättigheter. Eftersom svaret var oklart gav John Vanderveken följande besked: "Ni vet att FFI för en kamp för fackliga rättigheter i världen. Den kommer att fortsätta. Hur vill Türk-IS driva en sådan kamp i Turkiet? Vad kommer ni att göra vad gäller DISK-rättegången? Om Türk-IS ställer upp bakom FFIs syn och krav vad gäller DISK-fallet, kommer det naturligtvis att få ett stort inflytande på FFIs beslut i maj 1983. Türk-IS måste också ställa krav i nivå med ILO-konventionerna. Ni måste gå ut och offentligt föra fram dessa krav."

Yilmaz svarade: "Vi är inte istånd att utöva inflytande över utvecklingen f.n. Side kommer att motarbeta oss. Därför behöver vi FFIs stöd."

Eftersom han undvikit att svara vad gäller fackliga rättigheter och DISK, påpekade vi att M. Sarac, Yol-IS' representant i Türk-IS' överstyrelse, sagt till oss att anklagelserna mot DISK är en anklagelse mot hela turkiska fackföreningsrörelsen. Delar Türk-IS ledning den synen? Eftersom de så ofta bad oss att inte lyssna på alla rykten, menade vi att ett bra sätt att komma tillrätta med ryktesspridning är att tala klarspråk.

Yilmaz svar blev långt och innehållslöst. Det avslutades med "vi får fortsätta diskussionerna."

Möte med turkiske premiärministern

Ett möte med premiärministern Uluşu stod också på programmet. Eftersom jag och Tom Etty ej bar slips utrustades vi snabbt med sådana och visiten kunde avläggas.

Även här var ett stort pressuppbåd + TV-kameror. Av premiärministern fick vi lära oss hur viktigt det är att bekämpa terrorism i världen. "Tyvärr finns också några arbetare bland de fängslade terroristerna. Tyvärr också vissa fackföreningsledare i vissa organisationer. Jag har ingen möjlighet att här göra ett exakt urval, men vill betona att Türk-IS aldrig varit inblandad i subversiv verksamhet."

Från delegationen klargjordes att det DISK-ledarna anklagas för är vad FFI och ILO betraktar som normal facklig verksamhet. Vi krävde vid detta tillfälle att dels få tillträde till rättegången i Istanbul, dels besöka fångarna i fängelset. Premiärministern lovade att ta dessa krav under övervägande.

Fred van Leeuwen, Lärarinternationalen, tog tillfället i akt att redogöra för IFFTU's syn på att offentlighetsanställda ej får organisera sig i fackliga organisationer. Fred van Leeuwen tog också upp den rättegång som f.n. pågår mot lärare i Ankara. Krävde att vi skulle få besöka dessa lärare i militärfängelset. Andre ordföranden i f.d. turkiska lärarförbundet befinner sig i landsflykt i Västtyskland. Hans barn är kvar i Turkiet. De får ej pass. Fred van Leeuwen vädjade till premiärministern att ge barnen pass. När L. Schacter, AFL/CIO, fick höra om fallet med barnen, blev han upprörd och sade sig inte ha trott att turkiska myndigheter kunde vara så brutala att de hindrade barn från att vara hos sina föräldrar. "Ge dem genast deras pass. Jag ska följa upp det här fallet via USA's ambassad."

Efter sammanträdet bad premiärministerns adjutant om namn m.m. på barnen.

Premiärministern betonade att regeringen är mycket intresserad av arbetarnas problem, därför hade man en facklig representant i regeringen.

På frågor om de arresterades kondition, förhållandena i turkiska fängelser m.m., fick vi svaret: "Tro inte på rykten. Vad gäller fångarnas hälsa, garanterar staten dem vård om de behöver det ..."

- "Enda sättet att stoppa rykten är att låta oss besöka fångarna."
- "Lagen tillåter inte det."
- "Då är det fel på lagen."
- "För oss är det viktigt att följa lagen," avslutades samtalet av premiärministern i den regering som satt hela den turkiska grundlagen från 1961 ur spel.

Möte med arbetsmarknadsministern

Arbetsmarknadsminister Esener presenterade sig som en person som inte vet något om politik - "absolut ingenting." Hans meriter är en professur vid universitetet i Ankara i arbetsmarknadsfrågor. På mig gav han intrycket av att vara en helt maktlös oförarglig mario-nett. De frågor vi ställde ansåg han "intressanta" och uppförde sig som om han bevistade ett seminarium i den akademiska världen. Han ansåg dock att en av hans uppgifter var att strukturera fackföreningsrörelsen.

Advokatsamfundet

I Ankara träffade vi ledningen för advokatsamfundet, Dess ordförande är f.d. arbetsmarknadsminister i Ecevits regering. (Namnet har jag tyvärr inte antecknat).

Organisationen har hela tiden kritiserat konstitutionen. Många advokater har arresterats av detta skäl.

Det uppgavs att ibland har upp till 100.000 människor befunnit sig i fängelse och väntat på rättegång, misstänkta för brott mot undantagslagarna. Vad advokatsamfundet mest kritiserat är att de åtalade inte får försvar vid rättegång. Alltför många rättegångar är summariska. Människor i Turkiet idag har inte de fundamentala rättigheter som finns i FN-organens konventioner. Alla brott mot undantagslagarna behandlas av militärdomstolar.

Arkitekternas och ingenjörernas förbund i Ankara

Eftersom jag fått uppmaning från LO-Danmark att träffa detta förbund, försökte jag vid flera tillfällen att få telefonkontakt. Eftersom vi ofta agerade på egen hand, gav jag också telefonnum-

numret till Björn Pettersson. Björn fick kontakt, när jag själv var borta på annat möte. Av Björn fick jag följande information: Eftersom förbundet i huvudsak organiserat offentliganställda är det numera förbjudet. September 1980 hade förbundet 108.000 medlemmar. För en strejk 1979 dömdes flera i förbundets ledning till fängelse 1981. Rättegång mot ordförande Tedman Öztürk pågår fortfarande. Aklagarna yrkar dödsstraff. Förbundet har ombildats till en intresseorganisation som endast får syssla med "professionella" frågor. T.f. ordföranden hade samma dag fått avsked från sitt arbete. Papperet var ej utställt av arbetsgivaren, utan istället på brevpapper från kommandanten för undantagslagarna och undertecknat av densamme. Organisationen har ålagts strängt förbud att träffa utlänningar.

Anm: Många av de vi samtalat med (särskilt enskilt) berättade om att konstitutionen stadgar minst 5 års fängelse för den som lämnar information till utlänning. Är dessutom informationen negativ för turkiska staten, utökas antalet fängelseår kraftigt.

Petrol-IS

Eftersom jag inte hade möjlighet att träffa Petrol-IS när FFI-delegationen besökte kontoret, tog jag tillfället i akt att vid en mottagning diskutera med presidenten, vice-presidenten, generalsekreteraren samt den utbildningsansvarige. Petrol-IS har socialdemokratisk dominans.

Följande framkom:

5 av förbundets avdelningar stängdes av militären 12 september 1980. 3 är fortfarande stängda. Presidenten greps för ett uttalande om minimilön. Släpptes efter en tid. 8 medlemmar greps när de delade ut flygblad för Türk-IS (!). Efter ett antal månader släpptes de.

Petrol-IS har hela tiden begärt hjälp av Türk-IS för att lokalavdelningar ska öppna, medlemmar frigges etc. Detta har lett till att 2 lokalavdelningar har öppnats. Fortsatta påstötningar har inte lett till något. På fråga visar det sig att alla påstötningar skett före kongressen (maj 1982). Då hade Türk-IS en annan ledning. Skälet till att be Türk-IS f.d. ledning om hjälp, var "... vi visste att de hade bra kontakter med militären".

I övrigt framkom att Petrol-IS oftast varit i opposition till Türk-IS ledning. Man var fortfarande kritisk på många punkter. På min fråga varför socialdemokraterna inte agerat mer vid valet av generalsekreterare vid kongressen, fick jag svaret att de inte hade någon lämplig kandidat som icke var fängslad. Petrol-IS hade röstat blankt vid alla 3 omröstningar i generalsekreterarfrågan. Många andra socialdemokratiska förbund hade röstat för Side med motiveringen att han trots allt var bättre än de andra kandidaterna (!!!).

Att Side's dubbelfunktion var skälet till suspension från FFI hade inte nämnts av Türk-IS' ledning.

De Petrol-Is representanter jag talar med, ber mig (ja faktiskt) att jag ska verka för att Türk-IS får fullt medlemskap i FFI.

Om Türk-IS utesluts kommer gränsen till Turkiet att dras ned (deras eget uttryck), de progressiva i turkisk fackföreningsrörelse kommer att få det ännu svårare. "Om de internationella kontakterna skärs av, innebär det en katastrof för turkiska arbetare".

De är inga stora optimister. Petrol-IS representanterna säger som så många andra jag mött i Ankara och Istanbul, att "... vägen till demokrati är lång, de steg vi kan ta är mycket små, men de leder alltid framåt".

De tror att diskussionerna om arbetsmarknadslagstiftning i januari 1983 kan ge något. Regeringen är inte okänslig för den internationella kritik som varit, menar de. De - fackföreningsrörelsen - vill använda detta och därför är medlemskapet i FFI viktigt för dem, menar de.

Enligt vad de själva berättade är krafter redan igång för att bygga upp ett nytt socialdemokratiskt parti till den dag de tillåts verka igen.

När vi diskuterar DISK får jag veta att de har en positiv inställning till DISK som organisation och fördömer rättegången mot DISK-ledarna. Petrol-IS' styrelse har demonstrerat sin solidaritet med de åtalade DISK-ledarna bl.a genom att närvara vid rättegången.

Kristallarbetare

Jag träffade inte någon representant för Kristal-IS. Hela ledningen är enligt uppgift fängslad. Nedanstående bygger på information från 3 olika källor i Ankara och Istanbul. Jag har också kontrollerat de olika källornas uppgifter mot varandra.

Kristallarbetarna i Turkiet har enligt uppgift varit den yrkesgrupp som varit bäst organiserad. Uppgifterna är 100% eller nära 100%. Av dessa var 60% organiserade i Kristal-IS (Türk-IS) och 40% i Hürcam (DISK). De båda förbunden som tillsammans hade total kontroll över industrin, hade de sista åren ett mycket intimt samarbete. De hade gemensamt kollektivavtal, gemensamma lönekrav m.m. Avtal mellan organisationerna om eventuella stridsåtgärder fanns också.

Många inom turkisk fackföreningsrörelse trodde och hoppades att detta var början till ett enande av fackföreningsrörelsen. Under löneförhandlingar våren 1980 fick de ej gehör för lönekraven. Strejk utbröt i maj 1980. Den avbröts av militären den 12 september 1980 och Hürcam (DISK) stängdes. Ledarna fängslades. Enligt mina källor har de torterats svårt. Kristal-IS' ledare arresterades i mitten av oktober 1982. Även där förekommer tortyr. Den första månaden angavs inget skäl till arresteringen av Kristal-IS' ledning. Nu är åtalet samarbete med DISK, utdelning av flygblad under strejken (dsv före 12 september 1980). Kristallarbetarna anklagas också för samröre med fredskommittén.

Fredskommittén

Fredskommittén startade 1977. Har alltså funnits en relativt kort period. Jag har inte någon bra information om vad fredskommittén egentligen stod för (utom att verka för fred förstås!). Vid kommitténs kongress beslöts att en facklig gren skulle byggas upp. Alla DISK-förbund, vissa Türk-IS-förbund anslöt sig. Alla socialdemokratiska förbund i Türk-IS anslöt sig (en källa säger "de flesta socialdemokratiska förbund). DISK-förbunden visar enligt uppgift öppet att de tillhört Fredskommittén. Türk-IS-förbunden valde en "hemlig" anslutning. När nu åklagaren lyckats få Kristal-IS att erkänna att de tillhört kommittén är de andra socialdemokratiska Türk-IS-förbunden rädda att de också kommer att drabbas.

Enligt åklagaren är kommittén Sovjetstyrd.

Tekgida-IS (Livsmedelsarbetare)

Förbundets ordförande (president) är Türk-IS föregående president (fram till maj 1982). Samtal med förbundet gav egentligen ingenting. Politiskt ligger förbundet på högerkanten. Mycket angelägna att tillhöra FFI.

Türkiye ISCI Sendikaları Konfederasyonu (Sjöfolksförbund)

Detta förbund tillhör tydligen också högerfalangen. Flera av de förbundsrepresentanter jag mötte var stora motståndare till DISK.

DISK-rättegången

Vi hade underhand - efter ständiga påtryckningar - fått besked att tillträde till DISK-rättegången i Istanbul skulle kunna ordnas. Eftersom rättegången skulle börja kl 9 och det var resor dit m.m., samlades vi kl 7 på morgonen i hotellfoajén. Türk-IS representanterna sa att vi måste avvakta klarsignal per telefon från militären i Ankara. Timmar gick - inget besked. Till slut krävde vi att Yilmaz - Türk-IS' president - personligen skulle ringa till kommandanten i Ankara och kräva vårt tillträde till rättegångslokalen.

Strax före kl 11 på förmiddagen fick vi ett positivt besked och kunde ge oss av.

Rättegångslokalen, en motionshall, är belägen i en förort cirka 40 minuters bilresa från centrum. Byggnaden är utvändigt mycket väl bevakad.

Efter kroppsvisitation, personkontroll, avlämnande av pass, kom vi äntligen in i rättegångslokalen.

På golvet i sporthallen - innanför kravallstaket - satt de 70 åtalade. Två var frånvarande av okänd anledning. Soldater - 25 till 30 stycken - fanns både innanför och utanför kravallstaketet.

På den för sporthallar typiska åskådarläktaren (endast på en sida) satt åhörarna. Det såg ut att mest vara anhöriga. Kvinnor dominerade. Dels kvinnor med den typiska turkiska kvinnoklädseln, dels andra kvinnor mer "europeiskt" klädda. Det var också tätt mellan soldater som posterats på läktaren.

På den motsatta sidan fanns en tribunliknande uppbyggnad. I mitten domaren plus 2 bisittare. Alla officerare. Åklagaren vid ett särskilt bord, också militärofficer.

När de åtalade förhöordes fick de gå fram till ett vittnesbås med mikrofon innanför kravallstaketet.

Advokaterna, 3 stycken, sitter vid sidan om, nedanför domartribunen, och har ingen direkt kontakt med de åtalade.

När FFI-delegationen kom in väckte det uppmärksamhet.

Under lunchpaus i rättegångsförhandlingarna fick de åtalade ropa till sina anhöriga över kravallstaketet till åhörarläktaren. Vid detta tillfälle var det också en mur av soldater mellan kravallstaketet och läktaren. Alla försökte överrösta varandra.

Hälsningar från Bastürk (DISK president) och flera andra i DISK-styrelsen "ropades" över till FFI-delegationen. De uttryckte sin stora tacksamhet och tillfredsställelse med vår närvaro. Många andra åtalade "ropade" också liknande budskap till sina fruar, vilka sedan lämnade beskedet till oss.

Under lunchuppehållet fick vi också möjlighet att tala med familjerna. Att de ekonomiska stöden kommer fram fick vi bekräftat. Så fort militären såg att vi talade med kvinnorna, ställde de sig att lyssna, vilket i sin tur hämmade kvinnorna.

Samtalen gick därför snabbt över till "anklagelser" mot militären om förhållandena i fängelserna.

Flera av de yngre kvinnorna talade engelska. Vi kunde få direktinformation av dem, och också använda dem som tolkar.

Vid kontakter med familjerna under lunchuppehållet samt även vid andra tillfällen under vårt Istanbulbesök, kunde vi konstatera att 7 familjer ej fått ekonomiskt bidrag. Detta har därefter justerats (se sidan 16).

Samtalen med de åtalades fruar visar att

- Fångarna är 18 stycken i celler som normalt är avsedda för 6-8.
- Pga FFI-delegationens besök hade fångarna befriats från fot- och handbojor.
- För första gången fick fångarna mat på brickor.
- Att förhören med de åtalade var "annorlunda" denna dag.

Under eftermiddagens rättegångsförhandlingar, under förhör med en av de åtalade, ombads en annan tidigare förhörd åtalad att kommentera vad som just framkommit om DISKs aktiviteter. Denne person vittnade då om att DISK var en marxistisk-leninistisk organisation etc. Lätt förvirring utbröt. Bastürk begärde ordet och frågade vad som hänt. Vad hade domstolen lovat denne man för att han skulle säga detta etc. Varför hade man inte - om det var sant - sagt det vid tidigare förhör osv. Flera andra som fick ordet påstod detsamma, nämligen att militären mutat honom, eller lovat att inte avrätta honom.

Efter själva rättegångsförhandlingarna tog FFI-delegationen och de åtalade ett rörande och känslomässigt avsked med handvinkningar.

När rättegångssalen tömdes på åhörare var den militära bevakningen ytterligare skärpt. Överallt runt byggnaden, på marken, på murar, på hustaken fanns soldater beväpnade med automatvapen.

Möte med en av försvarsadvokaterna

Vi mötte advokat Ercüment Tahiroğlu på hans kontor i Istanbul. Först på morgonen träffade jag och Tom Etty, FNV, honom i enrum. Därefter träffade hela FFI-delegationen (tyvärr också med en Türk-IS representant) honom.

Ercüment Tahiroğlu är tillsammans med Yucel Top (f.n. i Bryssel) de enda av DISKs styrelse accepterade representanterna för DISK utanför fängelset. Detta enligt ett utsmugglat brev från fängelset undertecknat av hela DISKs styrelse. Brevet är ställt till EFS' förre ordförande Wim Kok (december 1981).

Eftersom man i Sverige, bland exilturkar, svenska socialdemokratiska partiets och Kommunalarbetareförbundets internationella avdelningar ifrågasatt Yucel Tops representativitet, och dessa ifrågasättanden sedan spridits och använts i flera europeiska länder, var det naturligt att jag tog upp frågan med E. Tahiroğlu.

Han var något förvånad, men sade bestämt att Yucel Top hade DISKs fulla förtroende, och var ledsn för att folk ute i Europa (förutom Top) reste omkring och sade sig representera DISK. Hans förvåning, menade han, berodde på att DISKs styrelse i det ovannämnda brevet gett EFS klara besked i denna fråga.

Jag tog tillfället i akt att få full klarhet och berättade att det påstås att: 1. Yucel Top tillhör Devrol (revolutionär organisation). 2. Brevet till EFS har hela DISK-styrelsen undertecknat med förbundna ögon.

Jag bad om kommentar till detta.

Dessa påståenden avfärdade E. Tahiroğlu som rent nonsens. Vid detta tillfälle var Tom Etty och jag närvarande.

Samma svar upprepades senare på dagen när hela FFI-delegationen var närvarande, och även vid annat tillfälle när jag och Björn Pettersson träffade E. Tahiroğlu. Även EFS har börjat få problem med det påstådda svenska stödet till DISK-kommunisterna (min benämning).

Vi föreslog att de, för att få stopp på det rykte som sprids, skulle smugla ut ett nytt brev och där upprepa vad som stod i det tidigare.

E. Tahiroğlu förklarade då att det förra brevet smugglades ut med mycket stora risker för alla inblandade, och att det inte finns skäl att ta sådana risker för ett nytt likalydande brev.

När Tom Etty och jag träffade Tahiroğlu, just före mötet med FFI-delegationen, var han lite oroad. Tahiroğlu är väldigt mycket jurist och hänvisade till lagar och paragrafnummer om vad som händer när turkisk medborgare ger information till utlänningar.

Vid mötet mellan FFI-delegationen och E. Tahiroğlu framkom följande:

- Förhållandena i rättsalen hade påtagligt förändrats när FFI-delegationen kom dit.
- Tahiroğlu hade tagit chansen och begärt att få överlämna ett papper till en av de åtalade. Till sin förvåning fick han göra det (militären läste det visserligen). Det hade aldrig hänt tidigare.
- Åklagaren påstår att DISK genom strejker ville köra den turkiska ekonomin i botten så att andra "styrkor" utifrån kunde ta makten.

Efter delegationsbesöket beslutades att några av oss skulle stanna hos Tahiroğlu för att få full klarhet i hur ersättningen till familjerna går fram.

F.n. är 152 DISK-ledare fängslade. Därav 72 i den ovannämnda rättegången. Från början var antalet 52 men därefter har fler DISK-ledare eller personer som "haft samröre med DISK", fängslats. Däribland Istanbuls förre borgmästare Ahment Isvan. För 61 yrkas dödsstraff.

Eftersom rättegången och åtalpunkterna och bevisen på tortyr finns väl beskrivna i de rapporter som tidigare FFI-observatörer (jurister) lämnat, ska jag inte upprepa detta här. Rättegången har pågått ett år (start 24 december 1981). 29 av de åtalade har hörts. Det ser alltså ut som om man vill dra ut på rättegången.

Möte med Türk-IS överstyrelse (Management Committee)

På programmet stod möte med överstyrelsen samt presskonferens. Vi blev alla mycket överraskade när de i ett stort rum sammanförde oss med en rad professorer i ekonomi och statskunskap samtidigt som TV-kameror filmade det hela. Hur detta presenterades i TV vet vi inte, men risken att det framställts som om vi diskuterat ekonomiska problem med dessa professorer är mycket stor.

Under presskonferensen meddelade J. Vanderveken att FFI-delegationen ser allvarligt på generalsekreterarfrågan, men att vi också kräver att den nya arbetsmarknadslagstiftningen ska utarbetas i samråd med Türk-IS, och att ILO-konventionerna då är ett minimumkrav.

Mötet med management committee gav inget utöver vad vi redan fått.

Styrelsen för Türk-IS fick besked om FFI-delegationens ståndpunkt, som redovisas nedan.

Sammanfattning och ställningstagande

Det var oerhört mycket information från olika håll jag fick under resan. Allt hade varit mycket enklare om jag inte åkt till Turkiet utan envist hävdade att vi (FFI) inte kan acceptera Türk-IS.

Jag har fått klart för mig att generalsekreterarfrågan inte är den viktigaste. Man kan givetvis misstänka att Side inte frivilligt ger upp, eftersom posten som generalsekreterare är hans plattform i hans karriär i regeringen. Frågan är trots allt mer hur Türk-IS agerar. Framförallt de socialdemokratiska förbunden säger att Türk-IS inte klarar en extra kongress just nu. Man befärar att "högern" då tar över. De vill arbeta fackligt, lugnt och metodiskt.

Ta små steg i taget. Steg som ändå leder framåt. De anser att fullt medlemskap i FFI är nära nog en förutsättning. Som Musaffer Sarac, ordförande i Yol-IS och välkänd socialdemokrat, uttryckte det "släpper ni inte in oss nu, får ni snart bevittna den turkiska fackföreningsrörelsens begravning." Flera av dem jag träffat pekar på Iran. Arbetarrörelsen i Iran hade inga internationella kontakter. Därför har regimen kunnat uttradera arbetarrörelsen utan att någon lagt sig i det.

Alla jag mött - endast två personer undantagna - anser att Türk-IS bör få fullt medlemskap i FFI. Detta gäller såväl "vänstern" som "högern" inom Türk-IS, DISK-representanter, socialdemokratiska politiker och inte minst regeringen. Självklart har de olika utgångspunkter och syften med sina ståndpunkter.

I FFI-delegationen har vi resonerat på följande sätt: Turkisk fackföreningsrörelse (totalt) är inne i en svår kris. Enligt deras egna bedömningar behöver de FFI.

Å andra sidan måste krav ställas på FFIs medlemsförbund att de agerar som fria fackliga organisationer och slår vakt om fackliga rättigheter.

Om Türk-IS ska erhålla fullt medlemskap i FFI, ska organisationen under tiden fram till FFIs styrelsemöte i maj 1983:

- Offentligt kräva att den nya arbetslagstiftningen minst ska ligga på nivå med ILO-konventionerna.
- Dela FFIs uppfattning om DISK-rättegångarna, och offentliggöra att rättegångarna är ett brott mot fackliga rättigheter.
- Att på lika sätt visa sitt stöd för de fängslade DISK-ledarna.
- När FFI sänder observatörer till DISK-rättegången skall Türk-IS utverka tillstånd av regeringen samt tillsammans med FFI-observatören närvara vid rättegången.

Tiden fram till maj 1983 blir alltså en testperiod. I delegationens rekommendation till styrelsen blir alltså dessa villkor inskrivna.

Delegationen är också överens om att eftersom januari är en kritisk och viktig period för Türk-IS, ska FFI trots att Türk-IS inte har fullt medlemskap ändå få hjälp av FFI-rådgivare om de önskar detta.

FFI-delegationen blev enig.

FFI-delegationens ledning meddelade Yilmaz och styrelse denna vår ståndpunkt.

Yilmaz' reaktion blev att han bad Vanderveken att inte nämna kraven om DISK-rättegången till Management Board. Eftersom det är en känslig fråga ville han ha tid att övertyga sin överstyrelse.

Vanderveken gav honom, enligt egen uppgift, den chansen men påpekade att FFI-delegationens beslut står fast och att frågan avgörs i FFIs styrelse i maj 1983.

Själv är jag inte fri från misstanken om Türk-IS goda relationer med regeringen, men ställer mig ändå bakom tanken att suspensionen bör hävas om villkoren efterlevs.

Den FFI-rapport som skall gå till styrelsen väntas vara klar i slutet av januari 1983.

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI
TÜSTAV